

Relative clauses (Vztažné věty)

Jsou to vedlejší věty, které rozvíjí nějaké podstatné jméno. Jsou to věty, které toto podstatné jméno blíže určují, nebo pouze obsahují informaci pro posluchače navíc. V češtině nejčastěji začínají na vztažné zájmeno 'který', v angličtině je nejběžnější vztažné zájmeno WHO pro životná podstatná jména (lidi), a WHICH pro neživotná (věci).

Podívejme se blíže na rozdělení vztažných vět, gramatická pravidla, vztažná zájmena, a nejčastější chyby českých studentů.

Rozdělení vztažných vět

Vztažné věty dělíme na **určující - defining** na jedné straně a **neurčující - non-defining** na straně druhé. Toto rozdělení je nezbytné pro správné tvoření těchto vedlejších vět.

Určující vztažné věty

Určující (defining) vztažné věty blíže určují dané podstatné jméno. Z několika či z mnoha exemplářů vybírají pouze konkrétní jeden.

Spisovatel, který napsal *Hrozny hněvu*, je můj oblíbený autor.
The writer who wrote *The Grapes of Wrath* is my favourite author.

Vztažná věta 'který napsal *Hrozny hněvu*' zde určuje podstatné jméno 'spisovatel'. Ze všech možných spisovatelů vybírá jednoho, TOHO, KTERÝ NAPSAL HROZNY HNĚVU. Díky této vztažné větě víme, který spisovatel je jeho oblíbený. Bez této vedlejší věty by celá věta ztrácela smysl: Spisovatel je můj oblíbený autor.

Dům, ve kterém bydlíme, je již velmi starý.
The house where we live is very old.

Zde je vedlejší vztažná věta 've kterém bydlíme' opět nezbytná pro pochopení významu celé věty. I zde určuje ze všech domů ten jeden, o kterém mluvíme, a který je již starý.

Pilot je člověk, který řídí letadlo.
A pilot is a man who flies a plane.

Vedlejší vztažná věta 'který řídí letadlo' je zde opět určující, určuje, o jakém člověku mluvíme, pilot je TEN, který řídí letadlo, ne žádný jiný.

Neurčující vztažné věty

Naproti tomu jsou zde neurčující věty, které pouze dávají informace navíc. Pro význam věty nejsou důležité, lze je vynechat úplně.

John Steinbeck, který napsal *Hrozny hněvu*, je můj oblíbený autor.
John Steinbeck, who wrote *The Grapes of Wrath*, is my favourite author.

Zde je použita úplně stejná věta jako v předchozí skupině, tady má však úplně jinou funkci. Zatímco předtím určovala, o kom se vlastně mluví, zde pouze dává informaci navíc o Johnu Steinbeckovi. Pokud ji vynecháme, věta má stále stejný význam: John Steinbeck is my favourite author. Neurčuje z množiny Johnů Stenbecků toho jednoho, který napsal onen slavný román.

Náš dům, ve kterém již deset let bydlíme, je velmi starý.
Our house, where we have lived for ten years, is very old.

Opět podobná věta, opět zcela jiná funkce. V příkladu u určujících vztažných vět tato věta určovala dům, o kterém je řeč. Nyní je však dům určen již přivlastňovacím zájmenem a není potřeba ho blíže určovat. Vedlejší věta 've kterém již deset let bydlíme' pouze dává druhému člověku informaci navíc. Pokud ji vynecháme, nic se nestane.

Kapitán John Chang, který dnes řídí letadlo, je velmi zkušený pilot.

Captain John Chang, who is flying the plane today, is a highly experienced pilot.

Opět podobný příklad. Vedlejší věta je zde pouze informací navíc. Pro význam věty není nikterak důležitá.

Gramatické vlastnosti vztažných vět

Vztažné věty	
rozvíjí vždy podstatné jméno, popř. zájmeno stojí vždy přímo za větným členem, který rozvíjí vztažná zájmena WHO, WHICH, WHERE, WHEN, HOW, WHY, WHOSE WHAT není vztažné zájmeno, nelze ho použít!	
určující	neurčující
vztažná zájmena WHO, WHICH, THAT atd.	vztažná zájmena WHO, WHICH (ne THAT) atd.
neodděluje se čárkami	odděluje se čárkami po obou stranách
za určitých okolností lze vynechat vztažné zájmeno	vztažné zájmeno nelze vynechat NIKDY

Vztažná zájmena

Nejčastější vztažná zájmena, která vedlejší vztažné věty uvozují, jsou **WHO** a **WHICH**. Obě se překládají jako 'který', WHO se však používá pro životná podstatná jména (pro lidi) a WHICH se používá pro neživotná (pro věci). U určujících vztažných vět lze místo *who* i *which* použít zájmeno **THAT**. Ne však u neurčujících vztažných vět!

My father, who is an economist, studied at Charles University. - FATHER je člověk, proto WHO

The man who told me the way was very polite. - opět WHO pro životné podstatné jméno, tentokrát však jde o určující vztažnou větu

My new guitar, which I bought yesterday, is excellent. - moje nová kytara, kterou jsem si včera koupil... - kytara je neživotná, proto WHICH

The building which stands next to our house is very nice. - budova, která stojí vedle našeho domu... - dům je neživotný, proto WHICH, opět jde o určující vztažnou větu

Vztažné zájmeno u určujících vztažných vět lze nahradit zájmenem THAT:

The man that told me the way was very polite.

The building that stands next to our house is very nice.

Další vztažná zájmena:

WHOSE

WHOSE je přivlastňovací vztažné zájmeno (jehož, jejíž apod.), které se v moderní angličtině používá jak pro životná, tak pro neživotná podstatná jména:

The child whose picture was the best got an award. - Dítě, jehož obraz byl nejlepší, dostalo cenu.
The tree, whose branches were all dry, had to be cut down. - Ten strom, jehož větve byly celé suché, musel být poražen.

WHERE

WHERE používáme pro místo:

The house where I live... - Dům, kde bydlím
Stratford on Avon, where Shakespeare was born.... - Stratford on Avon, kde se narodil Shakespeare...

WHEN, WHY

I tato zájmena lze za určitých okolností použít jako vztažná:

The weekends when I don't have to go to work are the best. - Víkendy, kdy nemusím .. - tato vedlejší věta rozvíjí podst. jm. 'víkendy', proto je vztažná a ne časová.
That's the reason why I do it. - To je důvod, proč to dělám. - vedlejší věta rozvíjí podstatné jméno 'reason', proto je vztažná

WHAT

What není vztažné zájmeno. I když v češtině můžeme ve vztažných větách použít zájmeno 'co' (ten muž co mi to prodal...), v angličtině to není možné:

The book what I bought is not very good. - Jedná se o vztažnou větu, proto nelze použít WHAT
The book which I bought is not very good.

Čárky

Vztažné věty určující neoddělujeme čárkami. Vztažná věta je vlastně součástí celého větného členu, tvoří s ním jeden celek (The stone which fell on my head - je to jedna věc, jeden větný člen). Neodděluje se ani pauzami ve výslovnosti.

The stone which fell on my head was quite big

Vztažné věty neurčující oddělujeme čárkami po obou stranách. Vzhledem k tomu, že se jedná o něco, co vlastně do věty nepatří, je nutné, aby taková informace byla oddělena, a to i krátkými pauzami ve výslovnosti.

Grapes of Wrath, which I've just finished, is an excellent book.

Vynechání vztažného zájmena

U určujících vztažných vět se za určitých okolností vynechává vztažné zájmeno WHO, WHICH nebo THAT. Je to v těch případech, kdy podmět této vztažné věty je vlastně předmětem hlavní věty. Prakticky to znamená, že zájmeno můžeme vynechat tehdy, když ve vedlejší větě nemá funkci podmětu:

The book which I bought is not very good. - WHICH zde nemá funkci podmětu vedlejší věty.
Vynecháme-li ho, věta bude stále mít svůj podmět (tedy já - I)
The book I bought is not very good.

The stone which fell on my head was quite big. - WHICH zde má funkci podmětu vedlejší věty.
Vynecháme-li ho, tato věta nebude mít podmět.

The stone fell on my head was quite big.
- zbude nám z celého souvětí paskvil, ve kterém se objevují dvě slovesa.

Vynechávání vztažných zájmen je běžná věc. Možná si řeknete, že to nepotřebujete, ale opak je pravdou. Člověk hůře rozumí něčemu, co sám nepoužívá. Pokud nebudete zájmena sami vynechávat, jen těžko budete rozumět rodilým mluvčím, kteří je vynechávají běžně. Proto jednoznačně doporučuji je vynechávat také.

Nejčastější chyby

WHO vs. WHICH

Nejčastější chybou českých studentů je snad používání WHICH pro životná podstatná jména (pro lidi):

The man which is standing on the corner...

- Samozřejmě musí být WHO

Tato chyba je způsobena tím, že si student automaticky překládá KTERÝ jako WHICH. WHICH pro lidi je možné jako tázací zájmeno, ne však jako vztažné. Můžeme tedy říci: **Which boy did it?** (Který chlapec to udělal?) ale ne **The boy which did it will be punished** (Kluk, který to udělal, bude potrestán).

EXERCISES

Fill in WHO, WHICH, THAT, WHOSE, WHERE.

- 1) This is the house _____ Shakespeare lived.
- 2) Our children, _____ are 5 and 10, both go to school.
- 3) The man _____ wallet I had found was actually my teacher.
- 4) The car _____ was parked in front of their house wasn't theirs.
- 5) I don't like people _____ lie.
- 6) The school _____ I go to is one of the best schools in the region.
- 7) My computer, _____ hard disk is damaged, needs to be fixed.
- 8) I don't know _____ you're talking about.
- 9) In the street I saw a cat _____ was obviously very ill.

Uřčete, zda podtržené vztažné zájmeno ve větě je možné vynechat, nebo nikoliv.

- 1) The man who lives next door is very ill.
- 2) My mother, who I haven't seen for a few months, is coming next week to see us.
- 3) The textbook which I bought is excellent.
- 4) The city where we live is noisy and dirty.
- 5) Have you found the book which you were looking for?

6) What happened to the boy who used to go to school with us?

7) I bought the novel that our teacher had recommended to us.

8) The bicycle which I wanted to use had a puncture.

9) Everything that he says is a lie!

10) He is a person who I know very well.

11) My best friend, who I know very well, would never hurt anybody.

12) An atheist is someone who doesn't believe in God.

13) It is not something that people want to hear twice.

(Adapted from www.helpforenglish.cz)